

Maedi-Visna
PROGRAMMET

Cae
PROGRAMMET

RÅD OCH REGLER FÖR MAEDI-VISNA & CAE-PROGRAMMET

Som djurägare till ansluten besättning är det viktigt att du tar del av och följer Råd och Regler. I det här dokumentet får du också några viktiga råd att tänka på vid kontakt med andra besättningar.

Gård&Djurhälsan
FRISKA DJUR GER VÄLMAENDE GÅRDAR

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Organisation	3
Förändringar i programmet	3
Så här går det praktiskt till för anslutning och inför provtagning	4
Schema över programmet	6
Vad kostar det?	7
Regler	7
Anslutning	7
ID-märkning	8
Besättningsjournal	8
Provtagning	8
Friförklaring	9
Upprätthållande av MV- och CAE-fritt Status	9
Underrättelseplikt	9
Besättningskontakter	9
Smittad besättning	10
Nyetablerad besättning	10
Hygien	11
Rengöring och desinfektion	11
Så här fyller du i blanketterna	12
Några goda råd	12
Kontaktpersoner Gård & Djurhälsan	12

ORGANISATION

Gård & Djurhälsan har huvudansvaret för att Maedi-Visna kontrollen sker i enlighet med Plan och Riktlinjer utgående från Jordbruksverkets föreskrifter SJVFS 1993:42 om organiserad hälsokontroll av husdjur, även benämnd K 152.

Maedi Visna kontrollen omfattar bekämpande av Lentivirus hos små idisslare, innefattande Maedi-Visna (MV) hos får och Caprin Artrit Encefalit (CAE) hos get.

Gård & Djurhälsan är huvudman för kontrollprogrammet och VD hos huvudmannen utser en programansvarig veterinär och en programgrupp som driver programmet.

Som rådgivande organ finns en styrgrupp vars roll är att behandla frågor som kan tänkas uppkomma angående speciella omständigheter som kan uppkomma i programmet samt som en länk till myndigheter och näringen för programmets fortsatta utveckling. I styrgruppen ingår representanter från Jordbruksverket, Gård & Djurhälsan, Statens Veterinärmedicinska Anstalt och Svenska Fåravelsförbundet.

Jordbruksverket är tillsynsmyndighet.

FÖRÄNDRINGAR I PROGRAMMET

Erfarenheter i MV-programmet sedan starten 1993 gör att programmet ändrats för att förenkla deltagandet i programmet.

Den viktigaste förändringen är att besättning som bekräftat M3- eller C3-status med två egna besättningsprovtagningar normalt inte ska behöva ta något mer blodprov för MV- eller CAE-prov i sin besättning. Provtagningarna ersätts med att status förlängs vartannat år genom att vi begär in ny Djurägarförsäkrans för granskning av alla besättningskontakter. Godkännande och förlängning av status sker utifrån detta.

Det sker en fortlöpande nyanslutning och genom test av nya besättningar får vi en indirekt kontroll att ingen MV eller CAE uppkommit i de besättningar från vilka de nya besättningarna rekryterat sina får eller getter.

Inom ramen för MV-programmet finns också en möjlighet till en förenklad engångsprovtagning (FMV) som **inte** ger något M- eller C-status utan endast ett svar på hur det ser ut just vid provtagningstillfället.

Mer om detta hittar du längre ner i dokumentet, så läs igenom det noga.

SÅ HÄR GÅR DET PRAKTISKT TILL FÖR ANSLUTNING OCH INFÖR PROVTAGNING

För att delta i programmet krävs dels att du fyller i en Förbindelse och Djurägarförsäkran, samt betalar avgifterna till Gård & Djurhälsan och dels att dina djur undersöks med hjälp av blodprov. Därefter tilldelas din besättning M-status (M1, M2, M3 och MV-fri) för får och C-status (C1, C2, C3 och CAE-fri) för getter allt eftersom den avancerar i programmet. Besättningar med M3- eller C3-status klassas som fria från infektionen men har ytterligare provtagning att genomföra, medan besättningar med MV- respektive CAE-fristatus normalt inte ska behöva någon ytterligare provtagning.

1. Du har fått en **Förbindelse och Djurägarförsäkran** (2 blad) som du ska fylla i och signera.
2. Därefter skickar du båda handlingarna till Gård & Djurhälsans kontor.
3. Förbindelsen signeras och Djurägarförsäkran granskas i programgruppen.
4. När vi gått igenom din Djurägarförsäkran får du besked om provtagning kan ske i besättningen eller inte. Om alla krav är uppfyllda skickar vi provtagningsmaterial direkt hem till dig. Nödvändigt att du öppnar försändelsen då den innehåller viktig information inför provtagningen. När provtagningsutrustningen skickats ut bör proverna tas inom två månader. När provtagning skett fakturerar vi avgiften för analyskostnaderna. Summan är uträknad efter det antal djur som ska provtas enligt uppgifterna på din Djurägarförsäkran.

För att du ska få ditt intyg avseende tilldelat M-status måste dessa avgifter vara betalda.

5. När du får provtagningsmaterialet och besked att provtagning kan ske i din besättning, så ska du snarast kontakta din besättnings-/distriktsveterinär för tidsbeställning. Veterinären kan behöva planera in provtagningen i sin övriga verksamhet.

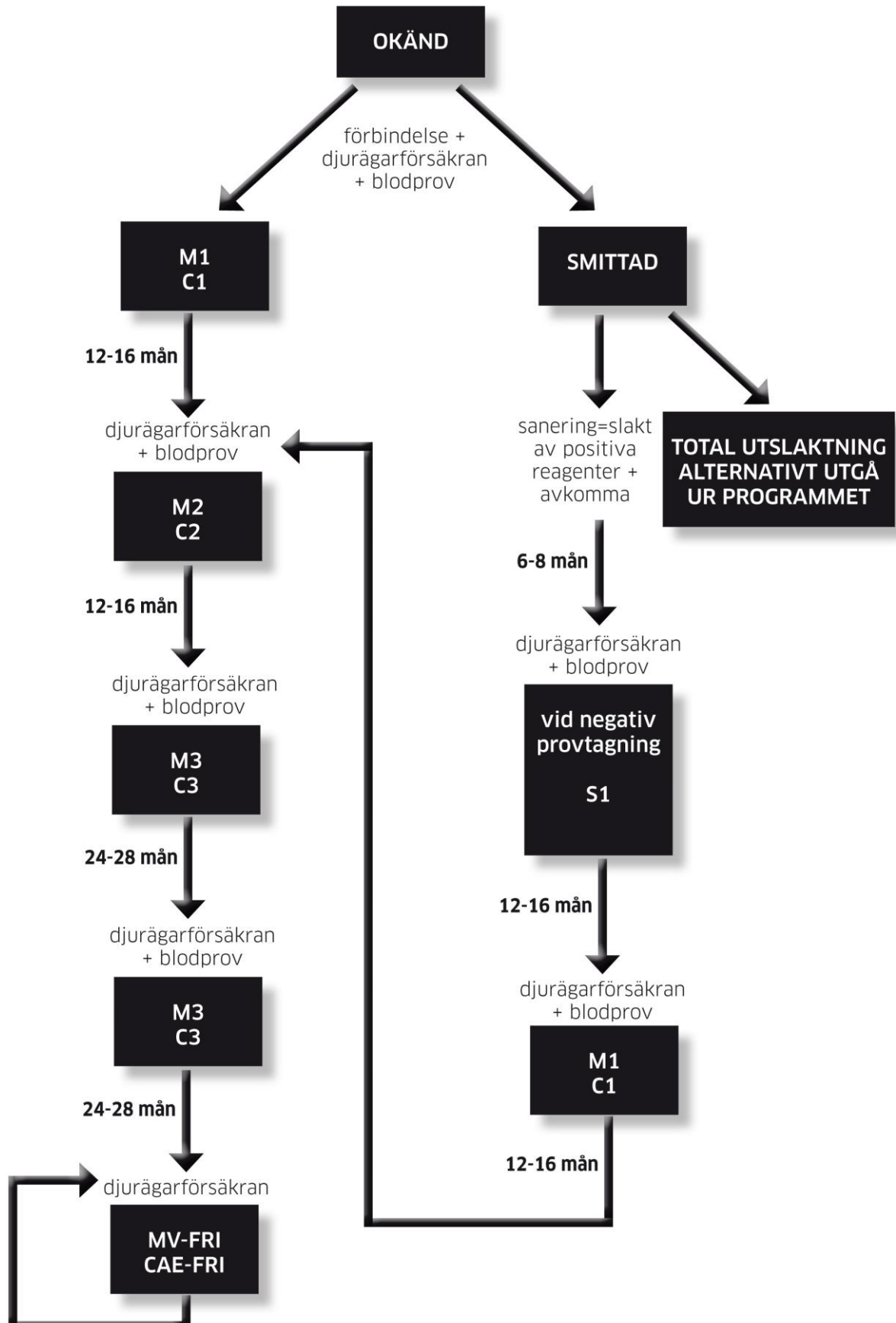
Prov ska tas på samtliga tackor och baggar, bockar och getter över 12 månaders ålder. Prov bör undvikas under perioden 1 månad före till 1 månad efter lamning/killning då det i olyckliga fall kan ge falskt negativa resultat.

Vid provtagning för förlängning av M3/C3-status gäller vad som står under rubriken Provtagning.

6. När veterinären kommer för provtagning ska djuren vara märkta enligt Jordbruksverkets regler. Stalljournal ska finnas till hands att uppvisa på begäran. Veterinären ska fylla i ett intyg om att han/hon sett dessa handlingar, att inga andra får eller getter setts på gården m.m.
7. Veterinären skickar blodproven till laboratoriet. Sedan proverna analyserats får du besked inom några veckor om M-status/C-status. Om Djurägarförsäkran är godkänd, inga kontakter skett med besättningar som är smittade har okänt eller lägre M-status/C-status än din besättning, veterinärintyget inte visar några tveksamheter och analysresultaten är negativa (= ingen smitta är påvisad), tilldelas din besättning M1-status/C1-status. Veterinären får delegera uppgifterna under punkterna 7 och 8 till godkänd provtagare i förekommande fall.
8. Proceduren ovan ska för besättningar med lägre status än M3/C3 upprepas med 12-16 månaders intervall. Blankett för Djurägarförsäkran skickas automatiskt till dig när det blir dags.

9. Om Djurägarförsäkran är godkänd, inga kontakter skett med besättningar som är smittade, har okänt M-status/C-status, FMV-provtagen besättning eller M1-status/C1-status eller att veterinärintyget inte visar några tveksamheter och smitta inte påvisats i din besättning vid andra provtillfället, uppnås M2-status/C2-status. Uppfylls villkoren även vid tredje provtillfället, d.v.s. efter 2 år som kortast, uppnås M3-status eller för getter C3-status.
10. Därefter måste status upprätthållas regelbundet för att besättningen ska behålla sitt fria status.
11. Om det framkommer uppgifter, som Gård & Djurhälsan anser påverkar säkerheten i bedömningen (t.ex. kontakter med smittade djur eller besättningar som inte är anslutna till MV- eller CAE-programmet), så har programansvarig veterinär rätt att ändra eller förlänga ("frysa") ett M-status/C-status.
12. Om det vid provtagning visar sig att din besättning är smittad, får du besked om detta av programansvarig veterinär, samt vilka åtgärder som kan vidtas.

FLÖDESSCHEMA

VAD KOSTAR DET?

Avgifter för anslutning till kontrollprogrammet tas ut vid tillfällen då ett M- eller C-status ska förnyas. Det är en kostnad för arbetet med granskning av djurägarförsäkran, registrering av djurägar- och kontaktuppgifter, utfärdande av nytt intyg samt material och analyskostnader. Avgiften är subventionerad av anslag från Jordbruksverket. Första provtagningen i programmet är subventionerad vilket innebär att material- och analyskostnaderna är helt kostnadsfria.

Vid provtagningar betalar du till Gård & Djurhälsan enligt tabellen nedan samt kostnaden för veterinären/provtagaren. Kostnaden för nytt intyg ingår. Avgiften gäller tills vidare och kan komma att ändras.

Vidare gäller att en mindre granskningsavgift för intyg utan provtagning kan komma att införas.

Antal prov (st)	Pris exkl. moms
1-10	400 kr
11-20	600 kr
21-40	800 kr
41-70	1200 kr
71-100	1600 kr
101->	+ 600 kr per 50 provtagna djur

Det är viktigt att du på Djurägarförsäkran anger rätt antal djur som ska provtas i programmet, eftersom detta antal ligger till grund för debiteringar och antal provrör m.m.

Blodprover tagna i programmet kan av Statens Veterinärmedicinska Anstalt användas för andra undersökningar. Dessa syftar till att visa landets frihet från vissa fårsjukdomar för att behålla eller erhålla speciella tilläggsgarantier vid import av djur. Vidare kan ett antal prover sparas i en serumbank som kan vara av stor betydelse för framtida forskning.

REGLER

Följande regler gäller och ska följas för dem som ansluter sin besättning till programmet.

Anslutning

Besättningen är ansluten när Förbindelsen är undertecknad av djurägaren och programveterinären, samt Djurägarförsäkran är fullständigt ifylld och signerad.

Till programmet kan **får och getter** anslutas. **Samtliga** får och/eller getter i besättningen ska anslutas, d.v.s. samtliga får och getter inom samma gård (byggnadskomplex) eller betesområde.

ID-märkning

Alla får, lamm, getter och killingar i besättningen ska vara identitetsmärkta i enlighet med Jordbruksverket föreskrift (SJVFS 2012:314, K 29). Skulle ett ID-nummer förekomma på mer än ett djur, t.ex. på inköpt djur, ska ett av djurens ID-nummer redovisas tillsammans med produktionsplatsnummer.

Om ID-märkningen är otydlig, tvetydig eller ofullständig ska den kompletteras eller förtydligas innan, eller senast i samband med att provtagning sker av djuren.

Besättningsjournal

Djurägaren ska föra **journal** över djuren i besättningen. Journalen ska innehålla aktuella uppgifter om antal djur, ras, kön, identitet, födelsetidpunkt, härstamning, tidpunkt för in- och utförsel samt från/till vilken djurägare/transportör (namn och adress) som djuren levererats. Dessutom ska uppgifter finnas över datum för Maedi-Visna/CAE-provtagningar och gällande M- eller C-status. Uppgifterna ska på begäran visas för veterinär.

Provtagning

För att få provtas bör besättningen bestå av **minst 5 får och/eller getter, som är äldre än 36 månader och födda i besättningen alternativt ha vistats minst 36 månader tillsammans i samma besättning.**

Om besättningen är nyetablerad med djur från M3- eller C3-besättning(ar), bör den bestå av minst 5 får och eller getter som är äldre än 12 månader för att få provtas.

Provtagning för M1/C1 kan ske **tidigast 18 månader efter kontakt påbörjats med besättning som är smittad eller har okänt M- eller C-status.** Detsamma gäller om det tidigare påvisats MV- eller CAE-infektion i den anslutna besättningen.

Alla besättningens får och/eller getter **över 12 månaders** ålder ska provtas.

Vid provtagning för förlängning av MV/CAE-frihet gäller att, samtliga djur över 24 månaders ålder provtas, under förutsättning att de är minst 5 stycken (i annat fall ska samtliga djur över 12 månaders ålder provtas). Utöver dessa ska samtliga djur över 12 månaders ålder som tillförts till och finns i besättningen provtas.

Provtagningen ska ske inom **2 månader** efter anslutning om inte särskilda skäl föreligger.

Provtagning inklusive eventuellt kompletterande prov får omfatta **högst 30 dagar** om inte medgivande till uppdelad provtagning getts.

Prov ska **inte tas** på tackor eller getter under perioden **1 månad före till 1 månad efter lamning/killning** då det kan ge falskt negativt resultat.

Proven ska i första hand tas av veterinär. Dock kan veterinären ta hjälp av utbildad blodprovstagare för provtagning samtidigt, om besättningen är stor, eller av andra skäl. Provtagningen ska dock ske under veterinärens ansvar.

Friförklaring

För att en besättning ska kunna friförklaras **ska följande villkor vara uppfyllda:**

1. Förbindelse är undertecknad av djurägaren och programveterinär. Djurägaren har följt de ålägganden som framgår av förbindelsen.
2. Djurägarförsäkran är godkänd och signerad av programveterinär.
3. Veterinärintyget är ifyllt och signerat av provtagande veterinär.
4. Provtagning är utförd enligt programmets anvisningar och proven har blivit analyserade med negativt resultat. *2-4 ska ha upprepats tre gånger med 12-16 månaders intervaller. 2-4 kan dock behöva upprepas fler gånger om kontakt skett med smittad besättning.*
5. Djurägaren har följt programmets regler och anvisningar.

När villkoren för MV/CAE-frihet är uppfyllda, skickar programgruppen ett intyg om MV/CAE-frihet till djurägaren.

Upprätthållande av MV- och CAE-fristatus

För att besättningen ska kunna **upprätthålla MV- eller CAE-fristatus**, ska Djurägarförsäkran och, i förekommande fall, besättningsprovtagning förnyas med **24-28 månaders** intervall. Sker inte detta, får besättningen Okänt status.

Djurägarförsäkran begärs in efter **24 månader** och granskas och bedöms av programmets veterinär. I förekommande fall inför ny provtagning. Besättning som gjort **två egna provtagningar** för bekräftelse av M3 behöver efter detta normalt inte ta nytt prov om besättningen bedöms fri från risk att uppvisa infektion. En sådan besättning tilldelas status **MV- eller CAE-fri** som sedan kan förlängas utan ny provtagning efter granskning av djurägarförsäkran om inte särskilda skäl anses föreligga.

Som orsaker till att MV- eller CAE-fristatus inte kan förlängas utan ytterligare provtagning bedöms aktuella och historiska uppgifter gällande besättningen i Djurägarförsäkran. T.ex. kan import av djur eller sperma anses utgöra en riskfaktor. Ett litet antal eller väldigt unga djur är andra faktorer som inte alltid ger den säkerhet som regelverket föreskriver.

MV- och CAE-friförklarad kan slumpmässigt komma att uttas för provtagning även om inte riskfaktorer föreligger för att garantera säkerheten i programmet.

Underrättelseplikt

Om Maedi-Visna/ CAE misstänks eller påvisas vid veterinärundersökning, besiktning på slakteri, obduktion eller på annat sätt, **ska** djurägaren skyndsamt meddela programgruppen om detta. Programansvarig veterinär beslutar om provtagning ska ske, och hur misstänkt smittade djur ska hållas åtskilda från andra får och lamm/getter i väntan på analysresultaten.

Besättningskontakter

Djur får endast tillföras **från** besättningar med lika högt eller högre M- eller C-status. Besättningar med M1-status får exempelvis endast tillföra djur från M2- eller M3-besättningar. Motsvarande gäller C-status för getter.

Med tillförsel menas t.ex. djurkontakt genom inköp, inlåning/-hyrning, tackring, baggring, bockring, sambete, uthyrning/-låning (då djuret återvänder till Din besättning). Samma regler gäller även för samtransport, kontakt vid auktioner och dylikt.

Om kontakt skett mellan djur från besättningar med olika MV/CAE-status, får alla involverade besättningar samma status som besättningen med lägsta M- eller C-status. Djurägaren är **skyldig** att rapportera till programgruppen om sådan kontakt skett, samt om kontakt skett med får från MV-smittad besättning eller getter från CAE-smittad besättning. Särskilda regler gäller om kontakt skett med får från MV-smittad besättning eller getter från CAE-smittad besättning. Programansvarig informerar om dessa regler i förekommande fall.

Smittad besättning

I besättning där smitta påvisas bör sanering ske. Genomförandet av sanering kan ske på olika sätt där omfattningen av smittan är avgörande. Programansvarig överenskommer med djurägaren hur saneringen ska genomföras i enlighet med tidigare fastlagda normer som baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Slaktbidrag utgår, i mån av beviljade medel, för djur som måste tas bort för genomförande av sanering och utbetalas till besättningar som följer överenskomet program för saneringen.

Smittad besättning där djurägaren inte vill sanera sin besättning måste lämna programmet.

Får och getter från smittad besättning får inte överlåtas eller flyttas till annan besättning. Det är inte tillåtet att medvetet sprida anmälningspliktig sjukdom.

Nyetableerad besättning

Om en besättning **ska anslutas till programmet** och etableras på gård där MV-, CAE-infekterad besättning eller besättning med okänt status hållits, ska utrymmen där får eller getter vistats vara **utgödslade, rengjorda och desinficerade**.

Rengjorda och desinficerade stall, utrymmen eller beten där får eller getter vistats tidigare ska ha varit fria från får och getter i **minst 14 dagar**.

Inga övriga får eller getter får finnas på gården när den nya besättningen anländer. **Kontroll** med intyg utförd av veterinär ska, om så bedöms nödvändigt, ske innan den nya besättningen anländer.

Säljarbesättningens M- eller C-status kan övertas av den nya besättningen. Om de inköpta djuren kommer från flera besättningar med olika M- eller C-status, ska hela den nya besättningen tilldelas samma M eller C-status som det lägsta hos de inköpta djuren. För att upprätthålla/höja status i programmet ska den nyetablerade besättningen **provta senast 12-16 månader** efter köpet/etableringen om besättningen tilldelas M- eller C-status lägre än M3/C3.

Om nyetablering skett **från ursprungsbesättning med M3- eller C3-status**, gäller att ny provtagning ska göras efter 24 månader. Då räcker det att besättningen bör bestå av minst 5 får som är äldre än 12 månader för att den ska kunna upprätthålla M3/C3-status.

Hygien

Rutiner för hygien och regler för kontakt mellan djur/besättningar är framtagna för att undvika smittöverföring mellan djur/besättningar.

Allmänt gäller att alla rutiner, redskap, instrument och kläder som medför risk för blod- eller mjölksmitta mellan djur i infekterade besättningar, eller mellan besättningar, ska undvikas. Dessutom har som extra säkerhetsåtgärd vissa regler formulerats för att undvika eventuell smittoöverföring via urin, träck eller saliv.

Till besättningens får/getter och skötsel av dessa ska gårdens egna redskap, verktyg, instrument eller dylikt användas.

Om redskap, instrument eller dylikt, som varit i bruk i annan besättning används, ska dessa rengöras och desinficeras innan användningen. Detta gäller t.ex. transportvagn/-fordon, injektionsspruta av typ automatspruta/ingivare för avmaskningsmedel, örönmärkestång, klippersax och -skär, klövsax, lammingslinor och mönstringsbord.

Tack- eller getmjölk, färsk eller fryst, från annan besättning får endast utfodras om den kommer från besättning med M3- eller C3-status.

Mjölk/råmjölk från den egna besättningen får inte utfodras om den samlats från tidigare lammings- eller killningssäsong och besättningens M- eller C-status då var lägre än nuvarande.

Besökare som nyligen vistats i annan får- eller getbesättning, ska rengöra och desinficera sina skor/stövlar innan besök i ansluten besättning.

Även i övriga fall, då risk för smitta kan finnas, bör dessa undvikas genom hygieniska åtgärder. Exempel på sådana är träckprovstagning då slemhinnan skadas, avhorning, kvarbliven efterbörd, bruk av hormontamponger, sårskador, hostande djur etc. Använda redskap ska rengöras och desinficeras. Djur med blodutgjutning eller infektioner ska isoleras.

Rengöring och desinfektion

Rengöring av stallutrymmen, transportutrymmen, fårsax, ingivare, märktänger och andra redskap, ska utföras som beskrivits ovan.

Utrymmen ska göras rena från synligt blod, träck, urin och saliv. De ska i förekommande fall sopas och tvättas. Tvätt med högtrycksspruta rekommenderas för stall- och transportutrymmen.

Rengöring före desinfektion är viktig - smuts tar bort effekten av desinfektionsmedel!

Desinfektion av stall- och transportutrymmen kan med fördel ske med hjälp av högtrycksspruta.

Stallutrymmen ska stå tomma 14 dagar efter desinfektion innan ny besättning släpps in. Samma tid gäller för beten.

Desinfektion av redskap och instrument sker bäst genom att doppa/skölja dessa i desinfektionslösning.

SÅ HÄR FYLLER DU I BLANKETTERNA

Djurägarförsäkrans:

Fyll i Dina Djurägaruppgifter korrekt. Ange produktionsplatsnummer (besättningens SE-nummer).

Likasa bör Du uppge vilken eller vilka raser Du har i besättningen (har betydelse för statistik och förteckningar). Flera raser kan registreras programmet.

Observera att **alla** får och getter ska anslutas, även om de är uppdelade i flera besättningar (hålls på flera produktionsplatser) och/eller raser.

Fyll i namn, adress m.m. för **alla** besättningskontakter som Din besättning har haft (inköp, inhyrning, sambete med andra får/getbesättningar, försäljning, uthyrning). Försäljningar till slakt behöver inte redovisas.

Glöm inte att signera blanketterna!

NÅGRA GODA RÅD

Vid inköp, sambete eller annan kontakt med annan besättning – **Kontrollera alltid att kontaktbesättningen har giltigt status!** Status ska vara utfärdat för den aktuella besättningen. Begär alltid att få kopia av MV/CAE-statusintyget!

En besättning som köpt in M3- och/eller C3-djur har inget status om den inte är ansluten till programmet!

Vid försäljning – informera nystartade besättningar att de måste ansluta besättning till programmet om de vill hänvisa till att de har M- eller C-status. Det hjälper alltså inte om det på säljarens intyg står ett utgångsdatum två år framåt i tiden, är inte köparbesättningen ansluten betraktas djuren som Okänt status!

Besättning som provtagit i FMV har inget M- eller C-status!

KONTAKTPERSONER GÅRD & DJURHÄLSAN

Namn/E-post	Telefon/Mobil	Postadress
Djurhälsoveterinär Annelie Hellström annelie.hellstrom@gardochdjurhalsan.se	0511-135 62 073-366 94 66	Gård & Djurhälsan Uddetorp Röda Huset 532 96 SKARA
Administratör Åsa Petersson asa.petersson@gardochdjurhalsan.se	0480-380 82 Fax 0480-47 12 30	Gård & Djurhälsan Box 814 391 28 KALMAR